

Městský soud v Praze
Hybernská 8
111 21 P r a h a 1

V Budišově dne 11.8.2015

Vyjádření spolku Zdravý domov Vysočina k rozhodnutí ministra životního prostředí ze dne 29.4.2015, č.j. 1204/M/1527795/ENV/15

S odvoláním na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR sp. zn. 1 As 13/2015, který v něm potvrzuje oprávnění občanských sdružení a spolků vznášet námitky proti rozhodnutím správních orgánů, které jsou v rozporu s hmotným i procesním právem, a to podle pravidel zakotvených v čl. 9 odst. 4 Aarhuské úmluvy a čl. 11 evropské Směrnice EIA, ve znění platném a účinném od 1.4.2015, činí spolek Zdravý domov Vysočina, IČ: 26636701, se sídlem v Budišově č. 276 (dále "spolek ZDV") níže uvedené vyjádření k rozhodnutí ministra životního prostředí ze dne 29.4.2015, č.j. 1204/M/1527795/ENV/15, kterým bylo potvrzeno předchozí prvoinstanční rozhodnutí Ministerstva životního prostředí ze dne 20.10.2014, č.j. 1739/560/13 67683/ENV/13, kterým bylo rozhodnuto o stanovení průzkumného území pro vybudování hlubinného úložiště vysoce radioaktivních odpadů (dále „RAO“) v lokalitě katastru obcí Budišovska, zahrnující městys Budišov u Třebíče a dále obce Rudíkov, Nárameč, Oslavice, Vlčatín, Rohy, Hodov, Oslavička a Osové (v napadeném rozhodnutí je používán pro obyvatele uvedených obcí matoucí, netransparentní, oficiálně nezavedený a oficiálně územně nevidovaný název Horka).

S tímto dokumentem nechť naloží Krajský soud v Praze jako s listinou vyjadřující podporu a doplnění argumentů vznesených v žalobě podané žalobcem Calla - Sdružení pro záchranu prostředí, IČ: 625 36 761, právně zastoupené advokátem Mgr. Pavlem Douchou, AK Údolní 33, 602 00 Brno, ze dne 7.7.2015, sp. zn. 3488/2015.

V první řadě je třeba uvést, že spolek ZDV zastupuje v projednávané věci vůli naprosté většiny voličů městyse Budišov a obcí Rudíkov, Nárameč, Oslavice, Rohy, Hodov a Oslavička, kteří jednoznačně vyjádřili svůj odpor proti vybudování úložiště v katastru svých obcí v právoplatně proběhlém referendu (nesouhlasně se k veškerým činnostem, jež se připrav a vybudování úložiště v katastru daných obcí týkají, vyslovilo 81-98% oprávněných voličů, kteří se referend zúčastnili). Občané v referendu také vyjádřili svoji vůli, aby byly uplatněny všechny zákonné prostředky proti rozhodnutím příslušných orgánů, které by směřovaly k vybudování hlubinného úložiště radioaktivního odpadu v lokalitě Budišovsko.

Tímto podáním, s ohledem na obsah napadeného rozhodnutí, zároveň spolek ZDV realizuje právo na příznivé životní prostředí zakotvené v čl. 35 Listiny základních práv a svobod a blíže rozvedené v rozhodnutí Ústavního soudu I. US 59/14.

Správní rozhodnutí ministra životního prostředí ze dne 29.4.2015, č.j. 1204/M/1527795/ENV/15, kterým bylo potvrzeno předchozí prvoinstanční rozhodnutí Ministerstva životního prostředí ze dne 20.10.2014, č.j. 1739/560/13 67683/ENV/13, považujeme za nezákonné. Z hlediska konkrétních námitek obsažených v žalobě, dovolujeme si ještě k žalobě subsidiárně poznamenat, že vládní usnesení č. 955 ze dne 20.12.2012 nebylo navazujícím vládním usnesením č. 985 ze dne 18.12.2013 (ani žádným jiným aktem) právně zrušeno, takže jeho platnost trvá. Na základě vládního usnesení č. 955 ze dne 20.12.2012 byl schválen Plán činnosti

SÚRAO pro rok 2013, kterým bylo dotčeným obcím zaručeno, že ověření vhodnosti lokality pro budoucí hlubinné úložiště (což předpokládá provedení geologického průzkumu) je podmíněno souhlasem těchto obcí, čímž byla naplňována Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2011/70/Euratom ze dne 19.7.2011 (dále také "směrnice Euratom"), **o účinném zapojení veřejnosti** do problematiky týkající se budování úložiště vysoce radioaktivních odpadů. Argumentace ministra životního prostředí, že vládní usnesení č. 985 ze dne 18.12.2013 již souhlasné stanovisko obcí nezmiňuje, a tudíž že souhlasné stanovisko obcí je překonáno, postrádá jakoukoliv právní relevanci. Právní relevance by se takovému tvrzení ministra životního prostředí mohlo dostat pouze za předpokladu, že by nové vládní usnesení předchozí vládní usnesení výslovně zrušilo s tím, že souhlas dotčených obcí se pro daný účel nevyžaduje. Takový postup by však reálně, při dodržení rámce zákonnosti, nebyl možný již z toho důvodu, že pro český stát závazná evropská směrnice Euratom přikazuje svým členským zemím zapojit do popsaného procesu obyvatelstvo dotčených lokalit, a to **účinným způsobem**. Rovněž nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1367/2006 z 6.9.2006 vydané v intencích Aarhuské úmluvy přikazuje členským státům EU zajistit účast dotčené veřejnosti při rozhodování v záležitostech životního prostředí. Ministrem životního prostředí prosazovaný závěr, že souhlasné stanovisko obcí k dané problematice je překonané, porušuje rovněž další významnou evropskou směrnici, kterou je Česká republika vázána, a to Směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2001/42/ES ze dne 27.6.2001 o posuzování vlivu některých plánů a programů na životní prostředí. Tato směrnice v čl. 1 odst. 15 stanoví orgánům českého státu, tedy i ministru životního prostředí, povinnost zajistit veřejnosti jak konzultace, tak její stanovisko během posuzování plánů a programů se stanovením přiměřených lhůt, to vše za účelem průhledného rozhodování, aby údaje poskytované pro posuzování byly úplné a spolehlivé.

Ačkoli v právním řádu není zakotvena závaznost prohlášení politiků či státních představitelů, je nutné uvést, že se jedná též o porušení slibu, který veřejně vydalo v tiskové zprávě Ministerstvo průmyslu a obchodu (publikována 9.11.2011). Též RNDr. J. Slovák, ředitel SÚRAO, organizační složky státu, tvrdil, že žádné průzkumy nebudou zahájeny bez souhlasu obcí. Porušení tohoto slibu výrazně snížilo důvěru všech občanů v korektní a otevřený přístup státu v otázce finálního řešení nakládání s vysoce radioaktivními odpady v ČR. Porušení tohoto slibu vnímáme též jako morálně velmi nebezpečné a ohrožující v základu fungování celé naší společnosti, jež se hlásí k západní civilizaci.

Ani stažení rozkladů obcemi v lokalitě nelze považovat za vyslovení souhlasu obcí s provedením geologických průzkumů za účelem vyhledání lokality pro hlubinné úložiště. Pro stažení rozkladů byli někteří zastupitelé údajně motivováni možností získání finančních kompenzací pro obce, a to na základě jakéhosi právního stanoviska, jež je „vyvazovalo“ z povinnosti dodržet výsledky proběhlých referend a **které je prozatím před veřejností utajováno**. Spolek ZDV soustavně usiluje o oficiální poskytnutí tohoto právního stanoviska.

Mezi porušení právní povinnosti patří i omisivní jednání. V intencích shora označené směrnice zaručující úplnost a průhlednost údajů při daném rozhodování, je jím absence informace v napadeném rozhodnutí, zda k datu vydání usnesení ze strany českého státu byla uzavřena dohoda s jiným členským státem EU nebo státy EU, případně s třetí zemí (event. zda se taková dohoda nebo dohody připravují), kterou by na sebe vzal český stát závazek ukládat vysoce radioaktivní odpad z jiných zemí v hlubinném úložišti na území ČR (tedy v některé z již vytipovaných lokalit včetně Budišovska). Tuto alternativu umožňuje Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2011/70/Euratom ze dne 19.7.2011, přičemž nejpozději **do 23.8.2015** je členským zemím EU, včetně České republiky, uložena povinnost oznámit evropské Komisi, zda takovou dohodu členská země EU uzavřela či nikoliv.

Spolek ZDV o tuto informaci oficiálně opakovaně žádal Mgr. Bohuslava Sobotku, předsedu vlády ČR, avšak doposud neobdržel jasnou odpověď.

Za zcela matoucí a nekonzistentní postup státu v otázce finálního řešení nakládání s vysoce radioaktivními odpady v ČR spatřujeme též skutečnost, že Ministerstvo životního prostředí ke Koncepci nakládání s radioaktivními odpady vydalo nesouhlasné stanovisko (č.j. NM700/2453/3753/OPVŽP/01/JS ze dne 20.11.2001, se zdůvodněním, že koncepce mj. neobsahuje jiné varianty nakládání s RAO než hlubinné ukládání, materiál neřeší konkrétní opatření, neobsahuje vazby na budoucí trvale udržitelný rozvoj - mj. alternativní využití RAO, absentují ekonomická hlediska a zcela chybí princip BAT, přičemž nyní souhlasí s průzkumy za účelem vyhledání lokality pro hlubinné úložiště. Není zřejmé, proč nový ministr ŽP prosazuje postup, který k vybudování hlubinného úložiště jednoznačně směřuje, bez toho, aby nejprve požadoval doplnění řádných podkladů, byť jen k této průzkumné fázi.

K tomu je třeba poznamenat, že zodpovědným přístupem zejména ke generacím budoucím by mělo být nazírání na vysoce radioaktivní odpady jako na druhotnou surovinu (z jaderného paliva je využito pouze cca 5% energie).

První alternativou by mělo být prověření možností přepracování jaderného paliva, tedy zjištění možností již dnes užívaných technologií a příp. i jednání o možné spolupráci (např. s francouzskou společností AREVA NC, potažmo její dceřinou společností COGEMA). Pokud by po důkladné analýze nebylo vyhodnoceno takové řešení jako aktuálně akceptovatelné, bylo by možné radioaktivní palivo ze dvou českých jaderných elektráren přechovávat v kontrolovaných a monitorovaných meziskladech (tzv. předávané správcovství) až do té doby, než se najde vhodnější a bezpečnější technologie finálního řešení. K tomu je nutno dodat, že stovky jaderných elektráren ve světě vyprodukovaly a stále produkují enormní množství radioaktivního odpadu, a to za úhrnnou dobu více než 50 let, přičemž jej převážně skladují pod kontrolou na povrchu a všechny státy k možnosti uložit tento odpad bez kontroly navěky do podzemí přistupují velmi obezřetně, a to i přesto, že množství tohoto odpadu je nesrovnatelně větší než v ČR.

Pokud by ani takové řešení nebylo akceptovatelné, resp. by se takové mezisklady blížily hranici své životnosti, a tedy s ohledem na dlouhodobou bezpečnost by byla možná likvidace tohoto odpadu skutečně jen formou jeho hlubinného uložení, měla by nastoupit další alternativa řešení, a to aktivita české vlády v jednání se zeměmi s vhodnějšími podmínkami - s územími vzdálenými lidskému osídlení - jak v rámci EU (Finsko, Švédsko, Norsko), tak i mimo území EU, aby vysoceradioaktivní odpad ze dvou českých atomových elektráren mohl být ukládán na jejich území (tuto alternativu umožňuje i Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2011/70/Euratom ze dne 19.7.2011).

Pouze pokud by žádná z výše uvedených alternativ nebyla možná, a palivo z jaderných elektráren by bylo nutné ukládat na území ČR, mělo by být geologické území v podmínkách České republiky vytyčeno **v místech maximálně vzdálených od lidských obydlí** (např. v bývalých vojenských újezdech).

Skutečnost, že směrnice Euratom ukládá členským zemím Evropské unie řešit otázku ukládání vysoce radioaktivních odpadů, přičemž jeho trvalé umístění je považováno za vhodnou alternativu, neznamená, že takové úložiště bude umístěno v lokalitě zasahující do území s trvalým pobytem lidí. Nutno zdůraznit, že řešení dle zákresu zpracovaného státní organizační složkou SÚRAO, řízenou Ministerstvem průmyslu a obchodu, **zasahující až k intravilánu obce, nemá v žádné jiné zemi na světě obdoby!**

Silové, bezohledné prosazování přípravných prací zástupců českého státu k vybudování hlubinného úložiště v ČR, navíc v hustě osídlené lokalitě Budišovska, je tak nutno považovat nejen za unáhlené, nedomyšlené, nerespektující práva dotčené veřejnosti, ale také za amorální a nezákonné. **"Pracovní skupina pro dialog" působí spíše jako pseudodemokratická zástěrka** autokratického chování představitelů státu. Ve výsledku jsou akceptovány pouze ty připomínky, které umožňují vybudování hlubinného úložiště de facto kdekoliv. Cílem je pouze ukolébat veřejnost a vytvořit i před mezinárodními orgány zdání, že názory veřejnosti jsou respektovány. **Za pozornost by jistě stály i finanční pobídky (např. záměr vytvoření jakéhosi blíže nedefinovaného a zákonem nepodloženého fondu rozvoje - viz usnesení zastupitelstva obce Rudikov ze dne 18.11.2014).**

Veřejnosti nebyly představeny konkrétní požadavky na vhodnou (bezpečnou) lokalitu pro příp. vybudování hlubinného úložiště. V zápise z Pracovní skupiny pro dialog je sice uvedeno, že se členové skupiny mohou vyjádřit k návrhu kritérií pro výběr lokality (tzv. metodické pokyny MP.22), nicméně ze strany SÚRAO byl ve skutečnosti předložen platný a také již účinný dokument, který bohužel veškerá kritéria popisuje pouze v obecné rovině a se zvláštním důrazem zejména na minimální náklady realizace úložiště (popř. se zdůrazněním ekonomického přínosu obcím, nikoli však se zdůrazněním újmy). Před vydáním rozhodnutí o průzkumných pracích však měl být jednoznačně předložen projekt geologických prací s jasně verifikovatelnými kritérii pro definici vhodné lokality a také by měla být zajištěna možnost relevantní kontroly celého procesu veřejností, popř. i účinné připomínkování v průběhu prací. Pracovní skupina pro dialog sice může připomínkovat dokument, který je ovšem účinný a nikdo SÚRAO nedonutí připomínky zohlednit. Celá záležitost se nyní jeví tak, že SÚRAO si zmapuje lokality, a teprve následně sdělí, která je vhodná – ovšem bez jakékoliv možné kontroly veřejností, zda se jedná skutečně o nejbezpečnější lokalitu, nebo zda jde „jen“ o lokalitu s nejmenším odporem obcí, a tedy i potencionálně mnohem méně bezpečnou.

Přestože ve věci hledání konečného úložiště vysoce radioaktivního odpadu není zdaleka definitivně rozhodnuto, ministr životního prostředí ČR dne 21.7.2015 na bilaterální schůzce v Hardeggu informoval rakouského ministra životního prostředí, že v roce 2018 mají být ukončeny geologické průzkumy ve vytipovaných lokalitách, přičemž konečné rozhodnutí o vybrané lokalitě má padnout v roce 2025 (zdroj - Niederoesterreichische Nachrichten ze dne 21.7.2015). Podle rakouské televize ORF z vysílání z téhož dne rakouský ministr životního prostředí k této informaci uvedl, že hlubinné úložiště v blízkosti hranic s Rakouskem nepřichází v úvahu vzhledem k obavám ohledně bezpečnosti. **Blízkostí se v tomto případě rozumí vzdálenost desítek kilometrů od hranic.** Ministr životního prostředí v napadeném rozhodnutí deklaroval, že lokality se v blízkosti státních hranic nenacházejí. Česká vláda tak prostřednictvím ministra životního prostředí a organizační složky státu SÚRAO s rezervou zajišťuje bezpečnost obyvatel Rakouska, **zatímco obyvatele vlastního státu neváhá shora uvedenému nebezpečí vystavit, a to nejen na určitou vzdálenost, ale přímo z dotykového pásma.**

Pokud shora uvedené základní předpoklady vybudování hlubinného úložiště radioaktivního odpadu nebudou zajištěny, nelze hovořit o respektování **zásady proporcionality** jako určující zásady pro prosazení veřejného zájmu státu na vybudování předmětného úložiště ve vytipovaném území. Spolek ZDV nepřekvapuje, že k problematice zásady proporcionality, která stanoví, že stát může vyvíjet jen takovou aktivitu ve veřejném zájmu, která je přiměřena s ohledem na cíle, jichž má být dosaženo, vůbec v napadeném rozhodnutí ministr životního prostředí nepřihlížel, neboť je zcela zřejmé, že vyjadřuje zájmy prosazované státní organizační složkou SÚRAO bez respektování objektivních hledisek vztahujících se i k ochraně životního prostředí a dalších níže zmiňovaných atributů.

Z hlediska veřejného zájmu nemůže ekonomický či jiný obdobný zájem převážit nad zájmem ochrany lidského zdraví a života. Z obsahu napadeného rozhodnutí je evidentní, že tento princip je českým ministrem životního prostředí uznáván jen ve vztahu k obyvatelům velkých sídel v ČR, a také ve vztahu k občanům sousedních států. Není však zřejmé, z jakého důvodu tento princip není uznáván ve vztahu k obyvatelům lokalit, které nejsou v ČR v blízkosti velkých sídel. **Tuto disproportion by měl ministr životního prostředí vysvětlit.**

Odvoláváme se i na mezinárodní deklarace vylučující jakoukoliv formu ohrožení lidského zdraví a života a diskriminaci obyvatel podle sídla, kde žijí - např. Stockholmská deklarace přijatá na konferenci OSN o životním prostředí z roku 1972 vyjadřující postulát, že společnost nese základní odpovědnost za ochranu a zlepšování životního prostředí pro současné i budoucí generace, popř. závěry navazující konference OSN konané v roce 1992 v Riu de Janeiro; rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva v kauze Giacomelli versus Itálie, která se týká skladování nebezpečného odpadu; dále pak jurisdikce ústavních soudů jak České republiky, tak i jiných rozvinutých demokratických zemí (např. rozhodnutí Ústavního soudu Spolkové republiky Německo 2 BvR 624 1080 2029/83, které řeší problematiku chování státu ke svým občanům ve věci uložení toxického chemického odpadu se závěry k ukládání dalších nebezpečných látek).

S přihlédnutím k argumentům, které v podané žalobě ze dne 7.7.2015 uvádí žalobce Calla - Sdružení pro záchranu prostředí, IČ: 625 36 761, právně zastoupený advokátem Mgr. Pavlem Douchou, za podpory námitek zmiňovaných v tomto vyjádření, navrhuje spolek ZDV Městskému soudu v Praze, aby z důvodu porušení právních předpisů uváděných jak v žalobě, tak v tomto vyjádření, zrušil jak druhoinstanční rozhodnutí ministra životního prostředí ze dne 29.4.2015, č.j. 1204/M/1527795/ENV/15, tak rozhodnutí Ministerstva životního prostředí ze dne 20.10.2014, č.j. 1739/560/13 67683/ENV/13, které předcházelo uvedenému druhoinstančnímu rozhodnutí a z něhož ministr životního prostředí vycházel a jehož rozhodnutí potvrdil.

V úctě za Zdravý domov Vysočina Mgr. Simona Bernátová

Dagmar Dítětová

Ing. Oldřich Svoboda

Zoja Unseld

Jana Nožičková